

ГОСПОДАРСЬКИ КОРИСНІ ОЗНАКИ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ВИРОБНИЧИХ ТИПІВ

*Дідківський А. М., кандидат с.-г. наук, доцент
Омелькович С. П., кандидат с.-г. наук, доцент*

Постановка проблеми. В результаті тривалої селекційної роботи в Україні створено українську чорно-рябу молочну породу з п'ятьма внутрішньо породними типами: центрально-східний, західний, поліський, південний та сумський (М. Єфіменко, Б. Подоба, Г. Коваленко, 2007). Особливості формування породи призвели до неоднорідності тварин за походженням, генотипом, продуктивністю, екстер'єрно-конституційними та виробничими типами (В.О. Дідківський, 2005; М.С. Пелехатий, Л.М. Піддубна, 2009).

Типовість за будовою тіла певною мірою свідчить про рівень консолідації спадковості тварин, а отже, про можливу надійність у передачі певного типу будови тіла наступним поколінням. Це має практичне значення, оскільки дозволяє передбачити одержання тварин із задалегідь відомим типом тіла (Й.З. Сірацький, Я.Н. Данилків, А.А. Пахолок та ін., 1992).

Поліпшення і консолідація української чорно-рябої молочної породи здійснюється у племінних стадах, укомплектованих тваринами бажаного типу, які характеризуються найвищою продуктивністю та пристосованістю до технології машинного доїння (В.О. Дідківський, М.С. Пелехатий, Л.М. Гунтік, 2005).

Виходячи з цього метою наших досліджень було вивчення господарсько-корисних ознак корів української чорно-рябої молочної породи різних виробничих типів.

Об'єкт досліджень – корови української чорно-рябої молочної породи.

Матеріал, умови проведення та методика досліджень. Матеріалом досліджень слугувала інформація про племінне і продуктивне використання корів української чорно-рябої молочної породи племрепродуктора приватного сільськогосподарського підприємства (ПСП) «Новаки» Коростенського району Житомирської області.

Молочне поголів'я ПСП «Новаки» формувалося шляхом завезення ремонтного молодняка з кращих господарств України, з подальшим використанням на маточному поголів'ї бугаїв-плідників голштинської породи.

Особливості екстер'єру і конституції тварин вивчали за загальновизначеними методиками (Б.Я. Борисенко, 1967; И.А. Чижик, 1979). Проміри статей тіла тварин (висота в холці та крижах, глибина, ширина і обхват грудей, коса довжини тулуба (палицею), ширина в маклоках, обхват п'ястка) брали мірною стрічкою, палицею та циркулем на 2-3 місяці лактації. За промірами розраховували індекси будови тіла: розтягнутості (формата), збитості (компактності), грудний, тазо-грудний, високоногості та масивності.

Оцінку молочної продуктивності проводили за даними зоотехнічного обліку за результатами проведених контрольних надоїв один раз в місяць. Вміст жиру в добовому зразку молока визначали на приладі «Екомілк КАМ-98.2А». Відносну молочність визначали діленням 4%-го молока за 305 днів або укорочену лактацію (не менше 240 днів) на 100 кг живої маси корови. Габаритні розміри визначали за Д.Т. Вінничуком та ін. (Д.Т.Вінничук, П.М.Мережко, 1991; Д.Т. Вінничук, П.Д. Максимов, В.П. Коваленко, 1994).

Цифровий матеріал опрацьовано методом варіаційної статистики за М.О. Плохинським (Н.А. Плохинский, 1961). Результати селекційно-генетичних параметрів вважали статистично вірогідними при $P \leq 0,05$ (*); $P \leq 0,01$ (**); $P \leq 0,001$ (***)

Результати досліджень. В ПСП «Новаки» Коростенського району Житомирської області стадо корів української чорно-рябої молочної породи, згідно методики досліджень, було поділено на три виробничі типи. До вузькотілого типу віднесені тварини, які переважали $>M+0,5 \delta$, проміжного – знаходилися в межах $M \pm 0,5 \delta$ і до широкотілого – поступалися $<M-0,5 \delta$. До першої групи віднесено 39 тварин із 135 обстежених, що складає 29,1 %, до II – відповідно 54 голови або 39,7 % і до III – 42 корови або 31,2 %.

Корови-первістки різних виробничих типів відрізняються між собою за екстер'єрно-конституційними особливостями будови тіла. Так, корови вузькотілого типу виявилися вищими (висота в холці - 130,4, висота в крижах – 135,3 см), довшими (коса довжина тулуба – 154,5 см), дещо звужені в грудній клітці (44,9 см) та деяким зменшенням ширини в маклоках (52,0 см). Тварини широкотілого типу характеризуються більшою глибиною (72,2 см), шириною (50,2 см) та обхватом грудей

(201,6 см), шириною в маклоках (54,4 см). Корови-первістки проміжного типу займають середнє положення між крайніми типами.

Узагальнений коефіцієнт варіації лінійних параметрів тулуба (C_v) у тварин вузькотілого типу склав 5,5, проміжного типу – 5,7 та широкотілого – 5,8 %.

Достовірність різниці між тваринами різних виробничих типів за промірами тулуба свідчить, що тварини вузькотілого типу за висотними промірами (висота в холці та крижах) достовірно переважали корів широкотілого типу ($P < 0,05$ та $P < 0,001$). За промірами ширина, обхват грудей та ширина в маклоках тварини вузькотілого типу достовірно поступалися коровам проміжного типу ($P < 0,05$ – $0,001$).

Екстер'єрно-конституціональні особливості тварин найповніше відображаються відсотковим співвідношенням між окремими промірами, тобто індексами будови тіла. Зокрема, тварини вузькотілого типу характеризуються більш вираженою високоногістю і вузькотілістю, меншою компактністю і масивністю, що притаманне спеціалізованим молочним породам. Так різниця між крайніми типами склала за індексом високоногості +1,9 ($P < 0,05$), компактності – 8,2 ($P < 0,001$), масивності – 9,1 ($P < 0,001$).

Коефіцієнт варіації індексів будови тіла тварин різних виробничих типів знаходився в межах біологічної норми (від 4,7 до 9,9).

Важливими селекційними ознаками молочної худоби є показники її молочної продуктивності. Серед обстежених тварин найкращими за молочною продуктивністю є корови вузькотілого типу. Так надій за 305 днів лактації у них становить 4408 кг, жирністю 4,05 %, продукцією молочного жиру 178,5 кг при відносній молочності 933 кг. У тварин широкотілого типу ці показники відповідно склали: 3998; 4,05; 161,2; 779. Корови проміжного типу посіли в основному середнє положення між крайніми типами.

Жива маса тварин коливалась в межах від 478 кг (тварини вузькотілого типу) до 518 кг (широкотілого).

Різниця між показниками молочної продуктивності тварин вузькотілого типу і широкотілого типу є достовірною ($P < 0,05$ – $0,01$), крім показника вмісту жиру в молоці.

Корови-первістки проміжного типу за молочною продуктивністю переважають тварин широкотілого типу, але ця перевага не достовірна.

Висновки.

1. За результатами наших досліджень корови різних виробничих типів племрепродуктора української чорно-рябої молочної породи ПСП «Новаки» Коростенського району Житомирської області відрізняються між собою за типом будови тіла. Так, корови вузькотілого типу порівняно із тваринами інших типів характеризуються більш вираженою високоногістю і вузькотілістю, меншою компактністю і масивністю, що характерно для спеціалізованих молочних порід.

2. Максимальну молочну продуктивність мають тварини вузькотілого типу. Від них отримано за 305 днів лактації 4408 кг молока, 178,5 молочного жиру при відносній молочності 933 кг. Різниця між показниками молочної продуктивності тварин вузькотілого типу і широкотілого типу є достовірною ($P < 0,05$ – $0,01$).